

MENTAL OG FYSISK SUNDHED – Den belgiske hyrdehund

Tekst / Karina Annesen – Materiale / ASU

”Den belgiske hyrdehund – før, nu og i fremtiden”. Den tanke er det nok de færreste hundeejere, der beskæftiger sig med i dagligdagen. Ansvar for ”fremtiden” ligger da også hos specialklubben – dog indenfor de rammer som den overordnede kennelklub sætter. Avls- og sundhedsperspektiverne er forskellige fra land til land; det være sig krav i forhold til opdræt samt indsamling af data og fakta, der kan bruges til statistiske grundlag for beslutninger om indsatsområder. SBH fik i 2024 (igen) et Avls- og Sundhedsudvalg (ASU) – og de har i den grad taget arbejdshandskerne på.

I forsøget på at prioritere opgaver ud fra de tilstedeværende behov, søgte de input fra de øvrige udvalg. Der var respons fra Redningshundeudvalget. I juni arrangerede de et opdrætter-/ medlemsmøde med temaet ”Mentalitet hos den belgiske hyrdehund i Danmark”. Efterfølgende vendte de blikket mod de øvrige nordiske lande – og startede med at grave i deres respektive undersøgelser og offentliggjorte data. I øvrigt har de, - Norge, Sverige og Finland - en **Racespecifik AvlsStrategi (RAS)**, som er udarbejdet af specialklubberne og godkendt af kennelklubberne. Det har Danmark ikke.

ASU har brugt rigtig meget tid på at søge efter og gennemgå diverse materiale, og på det grundlag har de udarbejdet en omfattende rapport med prioriteret uddrag af undersøgelser og data. Her bringes en stor del af indholdet, såvel generel information som forskellige resultater på undersøgelser, - lige fra registreringstal til fysisk sundhed og udvist adfærd.

Klubber, love og regler

Det er landenes respektive kennelklubber, der udstikker reglerne for avl. Specialklubberne kan give anbefalinger (f.eks. via RAS), men for de øvrige nordiske lande vil det ikke påvirke typen af stambog. I Danmark er det lidt anderledes. I nogle racer skal hundene opfylde specifikke betingelser, for at blive godkendt til avl. Desuden opstiller nogle specialklubber en række avlsanbefalinger for visse racer, som det er frivilligt for opdrætteren at følge. Derfor findes der to typer stambøger, hhv. Basis og Basis Plus:

Basis stambøger gives til afkom, hvor begge forældre opfylder **racens avlskrav**. Det kan f.eks. være krav om kendt status for HD (hofteledsdysplasi) eller undersøgelse for arvelige øjensygdomme.

Basis Plus stambøger gives til afkom, hvor begge forældre opfylder **racens avlskrav samt racens avlsanbefalinger**. Avlsanbefalinger kan f.eks. omfatte yderligere sundhedskrav, vurdering af hundens eksteriør, mentalitet eller præmiering på relevante brugsprøver. (Disse skal dog også godkendes af DKK).

Sverige har for brugshunderacerne organiseret sig med Svenska Brukshundklubben (SBK), som er en specialklub under kennelklubben med avlsansvar for 21 racer.

Avlsanbefalingerne fra de øvrige nordiske lande fremgår af specialklubbernes avlsstrategi. I Danmark har SBH følgende anbefaling:

1. Begge forældredyr skal før parring have HD status A eller B registreret i DKK.
2. Begge forældredyr skal før parring have AD status 0 eller 1 registreret i DKK

Hvis opdrætteren opfylder disse to kriterier, vil afkommet få en Basis Plus stambog.

Nedenfor illustreres kennelklubbernes krav for de enkelte lande.

Krav:	DKK	NKK	SKK	FKC
Hofter	Ja*	A/B/C	A/B	A/B
Albuer	nej	nej*	kendt	0/1/2
Spondylose	nej	nej	nej	nej*
Mental beskrivelse	nej	nej	Ja*	Nej
Testikler	ja	Ja	ja	Ja
Øjenlysning	nej	nej	nej	Ja

DKK: Hofter*: Hvis D/E, så skal partner være A/B

NKK: Albuer*: Hvis kendt status, så ikke avl på status 3.

SKK: MH*: Gennemført (kryds i alle 33 rubrikker)

FKC: Spondylose*: Hvis kendt status, så ikke avl på grad 4

Registreringstal

Herunder ses udviklingen af registrerede hunde i de 4 lande fra 2014-2023:

	Race:	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	i alt 10år:
Sverige	Malinois	259	190	218	229	218	276	376	350	237	230	2583
Norge	Malinois	40	51	28	66	60	110	59	62	97	86	659
Finland	Malinois	218	227	187	148	188	178	156	138	219	217	1876
Danmark	Malinois	91	107	98	93	116	86	53	102	94	64	904
Sverige	Tervueren	83	78	99	89	93	115	87	133	134	79	990
Norge	Tervueren	87	100	80	113	79	78	96	114	93	95	935
Finland	Tervueren	138	97	102	162	105	119	142	119	138	94	1216
Danmark	Tervueren	37	32	73	51	35	55	43	72	48	33	479
Sverige	Groenenda	50	73	73	71	49	45	44	59	39	39	542
Norge	Groenenda	50	61	55	76	64	62	45	73	66	49	601
Finland	Groenenda	134	183	147	104	125	151	138	136	151	79	1348
Danmark	Groenenda	16	15	12	6	20	10	9	29	34	6	182
Sverige	Laekenois	5	10	5	13	1	4	9	20	0	4	71
Norge	Laekenois	0	1	0	3	0	9	0	1	1	0	15
Finland	Laekenois	2	11	0	1	4	16	2	5	11	5	57
Danmark	Laekenois	1	0	1	0	0	2	1	0	0	0	5

Antal registreringer af alle varianter over 10 år:

Sverige 4186, Norge 2210, Finland 4497 og Danmark 1570.

HD – AD resultater alle lande

Nedenfor illustreres HD og AD resultater for de 4 lande. Perioderne er ikke helt ens – men de står angivet i skemaerne:

Norge:

HD-resultater Norge 2010-2020 (ifølge RAS)

	A+B	C	D	E	Total undersøgt
Tervueren	92,5%	4,5%	2,2%	0,8%	629
Groenendael	93,1%	5,1%	1,4%	0,3%	350
Malinois	90,7%	6,7%	1,8%	0,8%	504
Laekenois	80,0%	20,0%	0,0%	0,0%	5

AD-resultater Norge 2010-2020 (ifølge RAS)

	0	1	2	3	Total undersøgt
Tervueren	92,7%	4,2%	2,7%	0,3%	593
Groenendael	94,9%	2,7%	2,1%	0,3%	334
Malinois	92,7%	5,8%	1,0%	0,4%	480
Laekenois	80,0%	0,0%	20,0%	0,0%	5

Finland:

HD-resultater Finland 2010-2019 (ifølge JTO)

	A+B	C	D	E	Total undersøgt
Tervueren	89,0%	8,5%	1,5%	1,0%	899
Groenendael	90,9%	6,5%	2,4%	0,2%	719
Malinois	88,9%	9,3%	1,7%	0,1%	1214
Laekenois	87,8%	9,8%	2,4%	0,0%	41

AD-resultater Finland 2010-2019 (ifølge JTO)

	0	1	2	3	Total undersøgt
Tervueren	76,0%	20,0%	2,0%	2,0%	41
Groenendael	91,3%	5,7%	1,8%	0,3%	736
Malinois	88,6%	9,4%	1,2%	0,8%	1210
Laekenois	75,6%	19,5%	2,4%	2,4%	41

Sverige:

HD-resultater Sverige 2016-2020 (ifølge RAS)

	A+B	C	D	E	Total undersøgt
Tervueren	90,0%	8,3%	1,7%	0,0%	290
Groenendael	88,0%	7,4%	3,7%	1,2%	162
Malinois	87,0%	11,6%	1,5%	0,4%	956
Laekenois	82,4%	17,6%	0,0%	0,0%	17

AD-resultater Sverige 2016-2020 (ifølge RAS)

	0	anmærkning			Total undersøgt
Tervueren	92,0%	8,0%			
Groenendael	91,0%	9,0%			
Malinois	92,0%	8,0%			
Laekenois	87,0%	13,0%			

SBK har valgt at opgive resultater på den måde, så tallene er den procentdel, der har lettere eller svær dysplasi. Derfor kan graderne ikke fremgå som på de øvrige.

Men hvis vi vender tallene rundt, så er 75% Schæfere HD-frie (ikke illustreret), 87% malinois HD-frie, 88% Groenendael HD-frie, 90% Tervueren HD-frie og 82% Laekenois HD-frie (af alle racer er 78% HD-frie) – 86% Schæfere har ikke AD, 92% malinois har ikke AD, 91% Groenendael har ikke AD, 92% Tervueren har ikke AD og 87% Laekenois har ikke AD.

HD	Dysplasi %	(C, D og E)	AD	Dysplasi %	(1, 2, 3)
Schæfer		25			16
Malinois		13			8
Groenendael		12			9
Tervueren		10			8
Laekenois		18			13
Snit alle racer		22			14

Danmark:

HD-resultater Danmark 2010-2020 (Hundeweb)

	A+B	C	D	E	Total undersøgt
Tervueren	91,2%	6,5%	1,4%	0,9%	216
Groenendael	96,6%	0,9%	0,9%	1,7%	117
Malinois	87,5%	8,0%	3,2%	1,3%	376
Laekenois	64,3%	35,7%	0,0%	0,0%	14

AD-resultater Danmark 2010-2020 (Hundeweb)

	0	1	2	3	Total undersøgt
Tervueren	89,8%	6,3%	3,4%	0,5%	206
Groenendael	89,2%	9,0%	1,8%	0,0%	111
Malinois	89,3%	10,4%	0,3%	0,0%	355
Laekenois	53,8%	38,5%	0,0%	7,7%	13

Danmark afviger ikke sammenlignet med de andre Nordiske lande.

MH-resultater Sverige og Danmark

SBK har lavet en opfølgning af RAS for alle brugshunderacer (21) i årene 2016-2020.

Nedenfor illustreres deres resultater fra gennemførte mentaltests. For sammenligning medtages Schæferen, den mest anvendte brugshund i verden (sammen med Malinois). Collie er med, da den iht statistikken er den mest skudfølsomme af racerne, ligesom Boxeren er den, der scorer højest i kontakt.

Reg. 2016-2020		% MH	SKUD 1-5	NYSG.	KONTAKT	LEG
Schæfer	10084	40	1,3	4,1	3,4	3,9
Collie Langh.	1395	40	2,2	3,2	3,4	2,5
Boxer	1352	60	1,8	3,9	3,9	3,2
Alle r/snit	25364	56	1,7	3,7	3,4	3,3
Malinois	1318	67	1,2	4,1	3,5	4,2
Tervueren	482	51	1,6	3,8	3,4	3,5
Groenendael	281	45	1,6	3,7	3,3	3,3
Laekenois	32*	38	1,5	3,8	2,9	3,2

*For Laekenois: Under 100 reg. giver usikkerhed om tal

Hvert tema er opdelt i 5 niveauer – og den danske ønskeprofil for den belgiske hyrdehund er markeret med gråt:

AKTIVITET:	1	2	3	4	5
8 Skarp lyd	Viser sig ikke berørt. Hurtig kontrol, siden uberørt	Reaktionen forsvinder efter de første skud Afbryster, men genoptager tidligere aktivitet	Tilbageværende uro efter flere skud Kan ikke genoptage tidligere aktivitet	Viser stigende flugttendenser efter hvert skud både ved aktivitet og passivitet	Flygter under aktivitet Forlader evt. pladsen

AKTIVITET:	1	2	3	4	5
5c Overraskelse – nysgerrighed	Går frem til dukken, når dukken er lagt ned Går ikke frem	Går frem til dukken, når føreren taler til dukken	Går frem til dukken, når føreren står ved dukken	Går frem til dukken, når føreren er gået halvt frem	Går frem uden hjælp, evt med lav kropsholdning
6b Lyd – nysgerrighed	Går frem til pladen, når føreren rører ved pladen Går ikke frem	Går frem til pladen, når føreren taler til pladen	Går frem til pladen, når føreren står ved pladen	Går frem til pladen, når føreren er gået halvt frem	Går frem uden hjælp, evt med lav kropsholdning

AKTIVITET:	1	2	3	4	5
1a Kontakt	Afviser kontakt, knurrer og/eller bidforsøg	Undviger kontakt - kryber og trækker sig	Accepterer kontakt - er helt uengageret - trækker sig ikke	Tager selvstændig kontakt eller når føreren tager kontakt. Balanceret	Påtrængende kontakt - anledning mangler - kan evt hoppe og gø

AKTIVITET:	1	2	3	4	5
2a Leg	Leger ikke	Leger ikke Viser interesse	Leger – starter langsomt Bliver aktiv	Leger aktivt Starter hurtigt	Leger meget aktivt. Starter hurtigt. Svær at afbryde

Det er ikke meget materiale fra mentaltests for Belgiere i Danmark. 107 stk. beskrevet over 10 år – fra 2010 til 2023. Det kan ikke fastslås, om de giver det rette billede – men her illustreres resultaterne i forhold til skud:

Skud MH 2010 til og med 2023				
	Groenendael	Lakenois	malinois	Tervueren
1	25	2	11	18
2	11	0	2	6
3	7	0	2	8
4	7	0	1	2
5	0	0	0	2
Afbrud	2			1
Antal:	52	2	16	37
Gs. skud	1,92	1	1,56	2

Afbrudte hunde tælles ikke med. Gennemsnittet er antal hunde x resultat for hver af niveauerne divideret med det totale antal. Ser man på tallene alene, ligger de danske hunde højere end de svenske – dog ikke Laekenois.

Norsk undersøgelse – mentalitet og helbred

I samråd med Frode Lingaas (NMBU - Norges Miljø- og Biovidenskabelige Universitet) og NKK (Norsk Kennel Klub) er det lavet en helse-og adfærdsundersøgelse.

Kildematerialet findes på denne hjemmeside tilhørende den Norske klub for Belgiske hyrdehunde, under NKK/FCI. Undersøgelsen er videnskabelig!

Nedenfor bringes et uddrag af undersøgelsen, som baserer sig på indkomne svar. For detaljer om undersøgelsen anbefales at tage et kig på hjemmesiden. Der ligger ikke nogen svar på Laekenois, derfor er de ikke med i oversigten.

Perioden 2008-2017	Tervueren	Groenendael	Malinois
Registrerede i perioden	1112	747	360
Antal svar indkommet	390	235	131
Antal svar i % af reg.	35,1%	31,5%	36,4%
Tordenvejr, angst:			
Nej	57,0%	62,7%	83,3%
Mild	18,4%	15,5%	11,1%
Moderat	10,6%	11,6%	0,8%
Stærk	6,7%	6,0%	1,6%
Meget stærk	6,2%	2,1%	1,6%
Ved ikke	1,1%	2,1%	1,6%
Total:	100,0%	100,0%	100,0%
% værre end mild angst	23,5%	19,7%	4,0%
Skud, angst:			
Nej	52,8%	54,9%	81,7%
Mild	19,2%	19,1%	11,1%
Moderat	12,2%	10,2%	2,4%
Stærk	8,5%	8,9%	0,8%
Meget stærk	6,0%	3,4%	2,4%
Ved ikke	1,3%	3,5%	1,6%
Total:	100,0%	100,0%	100,0%
% værre end mild angst	26,7%	22,5%	5,6%
Helbred:			

Kræft, mave:	9 = 2,3%	1 = 0,4%	1 = 0,8%
Hjerteproblemer	9 = 2,3%	9 = 3,8%	5 = 3,8%
Øjenlyste (af indkomne svar)	46.7%	46,2%	24%
Øjensygdomme	20 = 5,1%	4 = 1,7%	1 = 0,8%
Nervesygdomme	42 = 10,8%	30 = 12,8%	6 = 4,6%
Verificeret epilepsi	3 = 0,8%	8 = 3,4%	2 = 1,5%

Som altid skal man være kritisk overfor statistisk indhold – men det giver en pejling på temaer, som kan indgå i vurderingen omkring avl.

Svensk undersøgelse – helbred

Den svenske belgierklub, AfBV, har i 2017 lavet en spørgeundersøgelse bland medlemmer omkring sundhed, og har medtaget dette i RAS omkring helbred. 1346 belgiske hyrdehunde er med i rapporten, ”RAS Belgisk Vallhund version 2.0 2019”:

94% svarer at de oplever deres hunds sundhedstilstand som meget god eller god.

9% svarer at deres hanhunds testikler ikke er nede; (14% Tervueren og Groenendael, 8% Laekenois og 3% malinois)

10% af tæverne har haft livmoderbetændelse.

4% svarer at deres hund har en eller anden form for allergi.

1,9% af hundene har for øjensygdomme fået stillet diagnosen Pannus.

8% svarede at deres hund havde haft rygproblemer (3% spondylose, 1% L7S1, 1% diskusprolaps og 3% muskelproblemer) heraf flest Malinois.

Epilepsi: Da diagnosen er svær at stille, har man spurgt til krampelignende tilfælde. 5% svarer ja, at deres hund har haft krampelignende anfald. (dobbelt så mange Groenendael, som Tervueren og Malinois)

Finsk undersøgelse – øjenlidelser

Det kan være svært at forstå den Finske statistik for øjensygdomme, for der er mange øjensygdomme og de er ikke lige alvorlige. Desuden fotograferes avlsaktive hunde hvert andet år og indgår i statistikken. Men med dette link kan man fordybe sig i de finske statistikker:

<https://jalostus.kennelliitto.fi/>

Der ligger ikke materiale på Laekenois, derfor er de ikke med i oversigten.

Tervueren:

År	Registrerad	Examinera	Examinerad	Friska	Friska %
2014	134	75	56%	67	89%
2015	183	71	39%	59	83%
2016	147	81	55%	72	89%
2017	104	41	39%	33	80%
2018	125	64	51%	50	78%
2019	151	62	41%	56	90%

2020	138	56	41%	50	89%
2021	136	40	29%	37	92%
2022	151	33	22%	31	94%
2023	79	6	8%	4	67%

Groenendal:

År	Registrerad	Examinera	Examinerad	Friska	Friska %
2014	138	58	42%	51	88%
2015	97	48	49%	45	94%
2016	102	56	55%	49	88%
2017	162	70	43%	59	84%
2018	105	49	47%	42	86%
2019	119	53	45%	44	83%
2020	142	55	39%	45	82%
2021	119	38	32%	33	87%
2022	138	28	20%	25	89%
2023	94	6	6%	6	100%
2024	114	1	1%	1	100%

Malinois:

År	Registrer	Examinera	Examinerad	Friska	Friska
2014	218	79	36%	72	91%
2015	227	69	30%	65	94%
2016	187	61	33%	57	93%
2017	148	39	26%	36	92%
2018	188	56	30%	48	86%
2019	178	48	27%	45	94%
2020	156	41	26%	33	80%
2021	138	44	32%	41	93%
2022	219	38	17%	36	95%
2023	217	19	9%	17	89%
2024	216	1	0%	1	100%

Som nævnt vil der være gengangere af samme hund, da de avlsaktive er med hvert andet år. Ligeledes er tallene for 23 og 24 lave, da hundene skal være over en vis alder.

ASU – next step

Udvalget har jo en funktion, og vil gerne bidrage til netop avl og sundhed. Tallene i deres rapport siger en del, og i rapporten til bestyrelsen fremgår også deres tanker i forhold til indsatsområder. Nu har blikket været vendt mod Norden, og planen er at kigge sydover og indsamle materiale derfra. Samtidig er det spørgsmålet, hvad Danmark (SBH) vil prioritere og hvilken retning klubben vælger at gå. Som før nævnt har Danmark ikke en avlsstrategi for vores race, ligesom der bør kigges på de fremtidige avlsanbefalinger. Der ligger både en stor opgave og et stort ansvar, men det er helt tydeligt, at ASU er klar til at beholde arbejdshandskerne på – en kæmpe fordel for SBH.

Kildemateriale

Norsk Belgisk Fårehundklubb (NBFK): <https://www.nbfk.no/>

NBFK krav for at komme på hvalpeliste: <https://www.nbfk.no/avlsr%C3%A5det>

Helse- og atferdsundersøgelsen hos Belgisk fårehund, Malinois:

https://www.nbfk.no/_files/ugd/57db0f_f82cb5a8b18b4ac08d36fa61ef5c9d02.pdf

Helse- og atferdsundersøgelsen hos Belgisk fårehund, Tervueren:

https://www.nbfk.no/_files/ugd/57db0f_a942bb479f414689ae07e13ed2954113.pdf

Helse- og atferdsundersøgelsen hos Belgisk fårehund, Groenendael:

https://www.nbfk.no/_files/ugd/57db0f_2d9a7cdd27ab4aa697b3d579bdd35524.pdf

Norsk Kennel Klub: <https://www.nkk.no/>

Norsk kennelklub avlskrav: <https://www.nkk.no/getfile.php/13193702->

[1719576674/Dokumenter/Registrering/Regler%20for%20registrering%20av%20hund.pdf](https://www.nkk.no/getfile.php/13193702-1719576674/Dokumenter/Registrering/Regler%20for%20registrering%20av%20hund.pdf)

Sverige: Rasklubben för Belgiska Vallhundar. <https://afbv.se/>

Svenska Kennelklubben: <https://www.skk.se/>

Sverige RAS: <https://www.skk.se/globalassets/media---skk.se/delade-hundras-dokument-->

[illustrationer/rasspecifik-avlsstrategi-ras/ras-belgisk-vallhund.pdf?timestamp=20231031144902](https://www.skk.se/globalassets/media---skk.se/delade-hundras-dokument--illustrationer/rasspecifik-avlsstrategi-ras/ras-belgisk-vallhund.pdf?timestamp=20231031144902)

Sverige SKK avls-krav: <https://www.skk.se/globalassets/globala-filer/regler/registreringsregler-r42.pdf>

Svenska brukshundklubben: <https://brukshundklubben.se/>

Finsk kennel klub: <https://www.kennelliitto.fi/en>

Finsk belgierklub: <https://www.finbelge.fi/>

Finland avlskrav fra kennelklubben: <https://www.finbelge.fi/jalostus/pevisa/>

Finland: Avlsanbefalinger fra belgierklubben: JTO: <https://www.finbelge.fi/jalostus/jto/>

Side for alle racer med info Norden og Europa om racerne: [Koiranet-jalostustietojärjestelmä](https://www.koiranet.fi/jalostustietojarjestelmä)

Finnish Belgian Shepherd Dog Association - DogWellNet

Scroll ned på siden (Dogwellnet) forbi Agria og videre, så kommer de 4 rapporter til venstre.